

Meesterlijke ontmoetingen

Harry Rump

Eind jaren zeventig kwam Harry Rump in aanraking met hypnosetechnieken. Na een bezoek aan de van radio en televisie bekende P.J. Hanssen* was hij overtuigd van de mogelijkheden van het gebruik van hypnose. Hij kwam in contact met de VEEH (Vereniging voor Educatieve en Experimentele Hypnose, dit werd later de Vereniging voor Educatieve en Therapeutische Hypnose VETH) in Utrecht. Hij werd gevraagd als voorzitter en stelde als voorwaarde dat de vereniging, die zich tot dan alleen bezig hield met de hypnose fenomenen en experimenten, een therapeutische grondslag zou krijgen. Onder zijn leiding ontstonden de VETH en dit vakblad, de TETH. De therapeutische opleiding SETH startte in Utrecht. Er ontstond echter een tweedeling. De ene groep wilde hypnotherapie ontwikkelen gericht op gedragmatige verandering; De andere richtte zich op de analytische therapie als basis. Er werd ruimte gevonden in Nijmegen. Hier zou de analytische hypnotherapieopleiding verder ontwikkeld worden. De opleiding SETH bleef in Utrecht. Rump stopte als voorzitter van de VETH. In 1989 heeft hij het huidige Jungiaans Instituut (voorheen SUW) opgericht samen met Madeleine Witteveen. Hier werd ondermeer de opleiding analytische hypnotherapie gegeven, ontwikkeld door Rump. Hij ziet zichzelf als de grondlegger van de (analytische) hypnotherapie in Nederland.

*Hanssen was de eerste die hypnose weer onder de aandacht bracht van het grote publiek en de mystieke kantjes er af haalde. Naast demonstraties in zalen was hij de hoofdpersoon in een vierdelig televisieprogramma. Hij schreef div. boeken en gaf les. Red.

Wat was het omslagpunt in uw leven waardoor u in het therapeutische werken terecht bent gekomen?

In de jaren zeventig was ik afdelingshoofd bij de planologische dienst in Utrecht. Toen kwam ik ziek thuis te zitten en dacht: "Hé, dat is raar. Ik zie wel wat er moet gebeuren, maar ik heb geen zin om daadwerkelijk actie te ondernemen". Dat bleek overspannen genoemd te worden. Ik vond het vreemd en wilde weten hoe dat in elkaar zat. Ik wilde altijd al graag weten hoe de menselijke geest werkt. Daarom las ik aan een stuk door stapels boeken over psychologie en psychiatrie. Toentertijd was ik al paranormaal genezer en de hypnose kwam erbij. Ik stopte met werken en begon hier met de opleiding. Tegelijkertijd had ik een praktijk. Ik werkte jaren lang van 's morgens tien tot twaalf uur 's nachts en dat zo'n beetje elke dag. In die tijd met al die sessies... het zijn er denk ik duizenden ... ontwikkelde ik een model. Prachtig natuurlijk dat je cliënten kunt behandelen en dit kunt gebruiken voor het ontwikkelen van een nieuw model. In het totaal ben ik met dit alles dertig jaar bezig geweest.

Kunt u wat meer vertellen over het model dat u ontwikkelde?

Naast het classificatiesysteem DSM, dat al langer bestond, ontwikkelde ik het Cosmologisch Organisatie Model C.O.M.® Op zich is de DSM leuk, want dan kun je vanaf de buitenkant bekijken hoe iemand in elkaar zit. Je stelt aan de hand van de symptomen vast bij welke stoornis deze horen en als je dan aan acht of tien symptomen voldoet dan heb je – ik noem maar iets – een bipolaire stoornis. Maar wat gebeurt er nou eigenlijk, waarom manifesteert dit alles zich zo aan de buitenkant? Met dit gegeven ben ik jaren bezig geweest en daaruit is het Cosmologisch Organisatie Model ontstaan. Het laat zien hoe energetische krachtenvelden op elkaar inwerken. Vanuit dit model heb ik een diagnostisch instrument voor therapeuten ontwikkeld. Dit heet het Rump Archetypal Personality Profile (R.A.P.P.®). Het werkt met beelden en competentiekaarten, waaruit cliënten kiezen. Het maakt niet alleen de schaduw duidelijk en de dissociatieve kant van de persoon, maar ook de werkelijke kerncompetenties, en de ontwikkelpunten. Het geeft een werkelijk inzicht in hoe iemand in elkaar zit en brengt de aansturende energie achter de uiterlijke manifestaties in beeld.

Harry Rump is in Nederland een van de voorvechters van een analytische benadering in de psychotherapie. Na het voorgoed achter zich sluiten van de deur van de Planologische dienst in Utrecht, ruim dertig jaar geleden, begon voor Rump een gedreven zoektocht naar de werking van de menselijke geest. Hij is auteur van diverse boeken. In dit interview vertelt hij over het belang van de analytische benadering, de angst voor het vrouwelijke, de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt en zijn fascinatie voor Jung.

Hoe kwam Carl Gustav Jung op uw weg?

Je zou kunnen zeggen dat Jung er bij mij al er van nature al in zat. Het kon ook niet anders, want Jung stopt niet bij de geboorte zoals Freud dat doet. Als je daar stopt mis je het collectief onbewuste en het a-causale principe, dus het moest wel die richting uit voor mij. Anders gezegd, als je er vanuit gaat dat je verbonden bent met een totale energie, dan kom je in een collectief principe en dan moet je weg uit het causale denken. Daarom is Jung voor mij zo belangrijk.

Ik kan me voorstellen dat je zoekt naar iets, en opeens voel je: "Wacht eens even, nu wordt het belangrijk".

Ja, er was een herkenning. Alleen bij Jung zijn we niet stil blijven staan, want dat is ook al weer zoveel jaren geleden. Het werk van Jung kreeg een vervolg. Je kunt Jung eigenlijk zien als een start en een basisprincipe dat blijft. Daarnaast kun je Freud ook niet wegdenken, als het bijvoorbeeld gaat over catharsis. Dat is een puur Freudiaans principe, waarin je al die uiterlijke manifestaties op een rij zet, die energetisch als thema spelen. Deze energetische pijnpunten noem je ook wel trauma's... nou, dit gegeven blijft vol overeind, maar vervolgens kom je bij Jung terecht als het gaat om zowel overdracht als mannelijke en vrouwelijke principes. Jung heeft het over een vrouwelijk deel in de man en een mannelijk deel in de vrouw, anima en animus. Dit is verder ontwikkeld. Het gaat nu over vier delen, vier vrouwelijke en vier mannelijke in een mens die geïntegreerd moeten worden. Dit integreren noemt Jung de ophelderingsfase. Daarna moet je gaan werken met de symbolische beelden die tevoorschijn komen. Waar je werkt aan integratie, ontstaat contact met een collectief deel in jezelf. Dit gaat veel verder dan bij Freud.

Hebt u wel eens gedacht ik pak het puur gedragsmatig aan?

Kijk, ik heb met dit alles veel zitten stoeien vroeger. Gedragsmatig werken is mooi als het gaat om dingen die op dat moment even opgelost moeten worden. Uiteindelijk levert dat niks op. Wat je doet is de cliënt een coping-principe aanleren, waardoor je zijn verdringingsmechanisme, waar hij eigenlijk op uitgestudeerd is, versterkt. Je zet er van buitenaf nog iets bovenop, om te zorgen dat iemand nog meer kan verdringen. Als je naar de aansturende energie kijkt, die eronder ligt, dan weet je dat het zich weer gaat uiten op een ander manier. Je haalt het symptoom wel even weg, maar het werkelijke probleem wordt niet aangepakt. Het gaat om het integratieprincipe, als je daar niet mee werkt dan los je niets op.

Is dit het bezwaar dat u heeft tegen hypnotherapie?

Nou, ik heb geen bezwaar tegen hypnotherapie, want daar kun je net zo goed analytisch mee werken. Ik heb een probleem met het puur gedragsmatig werken binnen de hypnotherapie. Want dat is gebruikmaken van de oude mannelijke structuur, die niet meer past in deze tijd.

Hoe zou hypnotherapie er volgens u uit moeten zien?

Pure hypnotherapie, we hebben het dan over therapie, niet over het toepassen van hypnosetechnieken, zoals Koster* en al die andere mensen die iets met suggestieve hypnose deden, dat was geen hypnotherapie, kan gescheiden worden in een gedragsmatige kant en een analytische kant. Erickson werkte gedragsmatig maar wel gericht op de aansturende energie achter het symptoom en daar gaat het om. Het mooie van Erickson was dat hij vanuit een puur gevoelsmatige verbinding deed. Dat laatste is weggelaten door Bandler en Grinder toen ze analyseerden hoe hij

werkte en wat hij nu precies deed... hoe hij zijn resultaten bereikte. Vanuit die rigide beschrijving is NLP ontstaan en daarmee is het een trukendoos geworden. Gedragsmatig suggestief werken is de ene kant. De andere kant is dat je het puur analytisch-therapeutisch gaat bekijken, hoe zit deze cliënt nu in elkaar, wat voor soort persoon heb ik voor me. Daar begint het mee. Het gaat er om dat je gaat werken aan de weerkerende verstoringen. Dat alles kun je binnen de hypnotherapie net zo goed. Daar zit geen enkel verschil in.

*(Dr. S. Koster was zenuwarts te Amsterdam. In 1926 verscheen het boek van zijn hand "Hypnose in de geneeskunde". RED.)

Wordt hypnotherapie nog onderwezen op dit Instituut?

Hypnotherapie zit wel degelijk nog in onze opleiding (in het vijfde jaar). Het gaat er om dat je het voordeel hebt van het werken met trance en hypnose, waardoor je meer verdiepend kunt werken. Zeker als de problematiek pathologisch gezien wat sterker is, kun je gebieden meer afschermen en indelen. Zo wordt het makkelijker om per sessie een deel te behandelen, af te sluiten en daarna het volgende deel te behandelen. Het grote voordeel van hypnotherapie is dat je makkelijker bij de dissociatieve delen kunt komen.

Dat lijkt me helder verwoord, u vertelde me eerder dat lang geleden er ook al van alles onder de vlag van de hypnotherapie werd geplaatst. Dat is eigenlijk niet veranderd?

Nee, dat betekent dat je indelingen moet maken. In mij boek 'Analytische therapie' beschrijf ik een therapie-indeling. Daarnaast is de formulering van een duidelijk beroepsprofiel van de therapeut nodig. Dat gaat maar over een anderhalf A-4'tje of zo, maar dan heb je het wel op papier staan. Daarmee wordt het allemaal veel duidelijker. Rump haalt

zijn boek uit de kast en laat het schema zien..... Kijk, je hebt hier wel degelijk een indeling. Therapiestructuur heb je nodig, omdat je niet zomaar dingen door elkaar kunt gaan doen.

Betekent dat dat je een veel sterkere basis op analytische therapie zou moeten hebben? Dat zou een heel belangrijk component voor de hypnotherapie moeten zijn en u vindt dat daar weinig aandacht aan wordt besteed...

Ja, daar wordt heel weinig aandacht aan besteed. Neem bijvoorbeeld de intake. Die is niet bedoeld om het verhaal aan te horen en empatisch te zijn en terug te geven wat de ander gezegd heeft, zodat je kunt laten merken dat je het zo goed begrijpt. Daarmee raak je volledig weg van de weg. Waar

wil iets. In de intake krijg je het hele weerstandbeeld rond. Het is aan de therapeut om daar iets mee te doen. Maar die cliënt wil wel degelijk, anders kwam hij niet. Dat hij vervolgens hartstikke bang is waardoor hij met z'n hakken in het zand gaat staan, ja, dat hoort erbij. Dat is inherent aan een cliënt.

Ik kwam er op omdat weerstand vaak verward wordt met het niet committeren aan de therapie.

Nou, het gaat over de weerstand die er altijd is. Want tja, niemand gaat voor z'n lol een probleemgebied binnen, dus er is altijd weerstand en dat is goed, anders zou je niks kunnen doen. Je kunt dit spanningsveld zelfs heel mooi gebruiken, zeker als je tegenoverdracht gebruikt. Maar dan moet je wel duidelijk hebben hoe het allemaal zit, je moet dan wel heel

Neem bijvoorbeeld de intake. Die is niet bedoeld om het verhaal aan te horen en empatisch te zijn en terug te geven wat de ander gezegd heeft, zodat je kunt laten merken dat je het zo goed begrijpt. Daarmee raak je volledig weg van de weg.

het om gaat is dat je bij de intake vaststelt wat de thematiek is. Want waar de cliënt mee binnenkomt, daar gaat het nooit over. Je moet er achter komen wat er steeds weer met iemand gebeurt waardoor hij buitenspel komt te staan, niks meer kan. Of hij nou passief of actief reageert, het is een doodlopende weg. Als je dat weet, kom je in een deel terecht dat herhaaldelijk in het leven is voorgekomen. Daarmee heb je het als het ware geabstraheerd, ben je weg uit de voorbeelden en is het voor de cliënt wel duidelijk dat hij een probleem heeft. Dan werk je aan iets dat fundamenteel...dat in wezen, bij die cliënt geïntegreerd zou moeten worden. Anders ga je van situatie naar situatie en dan ben je maar wat aan het doen. De cliënt voelt zich dan wat opgelucht. Dat is allemaal leuk en aardig, maar uiteindelijk wordt het een soort chaotisch geheel waarbij je niet datgene aanpakt waar het om gaat.

Hoe zit het dan met het gegeven van wel of niet committeren aan de therapie?

Nee, dat heeft er niets mee te maken. Weet je, binnen het reguliere veld kan ik me voorstellen dat ze daarmee bezig zijn. Dat iemand doorverwezen wordt zo van: "Je moet in therapie". Dan kan ik me voorstellen dat het zou kunnen spelen. Maar gewoon iemand in de vrije sector... De cliënt komt, die

goed overdracht en tegenoverdracht kunnen herkennen en hanteren. Als de therapeut zicht heeft op wat er speelt, dan heeft de cliënt dat ook, want die laat je het ontdekken. Het kan nooit zo zijn dat er bijvoorbeeld wat gedaan is aan de relatie met vader, die heel duidelijk in beeld was en dat de cliënt dan zegt: "O, nou voel ik me een stuk beter, nou ben ik klaar". Ja, dan heb je echt iets gemist, want dan is het alleen even een soort hogedrukpaneffect geweest. De druk is er af en de cliënt denkt: "Nu heb ik ruimte en nu kan ik weg". Maar die cliënt heeft niet duidelijk wat zijn probleem is. Dat heeft te maken met het onderscheid tussen hetgeen er aan de buitenkant speelt en wat aansturend werkt. Hij kent zijn eigen gedrag niet en weet ook niet hoe dit ontstaan is. Er zitten nog een aantal stappen onder. Dat soort dingen moet duidelijk zijn.

Dus je moet naar de basis...

Ja. Het basisprincipe van het werk is een energetisch patroon van waaruit je functioneert. Dit patroon bestaat uit vier mannelijke en vier vrouwelijke delen, kort door de bocht. Om een voorbeeld te geven: Als je in de basis een schuldprincipe hebt, krijgt in je in je energie dat je afstand houdt in binding. Je kunt hierdoor bijvoorbeeld boven iemand gaan staan, idealiserend zijn of dissociatief ingesteld, allemaal om afstand te

Je zou kunnen zeggen dat Jung er bij mij al er van nature al in zat. Het kon ook niet anders, want Jung stopt niet bij de geboorte zoals Freud dat doet. Als je daar stopt, mis je het collectief onbewuste en het a-causale principe, dus het moest wel die richting uit voor mij. Anders gezegd, als je er vanuit gaat dat je verbonden bent met een totale energie, dan kom je in een collectief principe en dan moet je weg uit het causale denken. Daarom is Jung voor mij zo belangrijk.

...ANGST KLOPT AAN DE DEUR, VERTROUWEN DOET OPEN, NIEMAND TE ZIEN.

houden om maar niet afgewezen te worden. Vervolgens gebruik je bijvoorbeeld voortdurend je cognitie om je maar veilig te wanen. Dit laatste komt weer voort uit angst voor vernietiging. Op die manier zie je dat er een patroon ontstaat. Vanuit die achtergrond ontstaan er allerlei problemen, want er is geen verbinding met het gevoel in zo'n situatie. Dat houdt in dat je daardoor in jezelf gedeeld bent. Als dat heel sterk wordt heb je echt een persoonlijkheidsstoornis, dan ligt het helemaal uit elkaar. Dat geeft reacties in de buitenwereld. Het is datgene dat je vanuit een eigen energie aantrekt. Want gelijke energieën trekken elkaar aan en je komt alleen datgene tegen wat past bij jouw eigen energie. Dat houdt ook in dat je als persoon, als individu, altijd werkt op het gebied van je eigen energie.

Niemand gaat voor z'n lol een probleemgebied binnen, dus er is altijd weerstand en dat is goed, anders zou je niks kunnen doen.

Daar kun je ook steengoed in worden als je het integreert. Maar in eerste instantie is het gewoon je probleemgebied. Nou, als die energieën aan het werk zijn, heb je constant die interacties. Dit is een basisprincipe van waaruit iets functioneert. De manifestatie van de eerder genoemde energieën zijn de symptomen die je ziet. Als je aan het werk gaat met die symptomen ben je aan het rommelen in de marge. Het is juist in deze tijd dat er verandering begint te komen, het roer moet echt om. Omdat er altijd vanuit het mannelijke... vanuit de buitenkantstructuur, gedacht werd. De hele therapie is nog niet zo oud natuurlijk, zo'n 30, 40 jaar, dan heb je het wel gehad, en is ontstaan in een tijdperk waarin alles mannelijk ingesteld was. Dat wil zeggen cognitief, gedragsmatig, structureel en hiërarchisch. Je ziet nu als je collectief kijkt, dat het roer omgaat. Je ziet veel meer mensen die meer de vrouwelijke kant in zich ontwikkeld hebben. Dus de psychotische organisatie is sterker aan het worden ten opzichte van de neurotische organisatie. Het gaat hier weer over integratie van het mannelijke en vrouwelijke. Het vrouwelijke deel kun je niet aanpassen, je krijgt de persoonlijkheidsstoornissen niet op de rit doordat je ze gaat behandelen vanuit een mannelijke structuur. Dat lukt nooit. Ook kun je symboliek niet verklaren vanuit een mannelijk principe. Op die

manier houdt het meteen op, dan loop je helemaal dood. Het roer moet echt om. Het is een andere manier van werken, het gaat over het aansturende dat aanwezig is, daar werd vroeger nooit naar gekeken.

Jung was toch degene die dit principe heeft ontwikkeld?

Ja, Jung ontwikkelde het a-causaal principe, de doorgaande energiepatronen. Dat was een heel belangrijke stap. Hij heeft in zijn theorie veel gebruikt van Carl Gustav Carus (1789-1869). Maar Jung was degene die het daadwerkelijk neerzette. Hiermee haalde hij het hele hiërarchische gedeelte eruit, want hij haalde het Goddelijke binnen. Als je verbonden bent met het collectief dan ben je tegelijkertijd het collectief, dan kun

je niet meer iets daar buiten hebben staan. Dit zie je bijvoorbeeld ook bij de monotheïstische godsdiensten... Die zijn een tijd lang sterk geweest, maar dat begint te veranderen. Het christendom begon het eerst af te brokkelen. De rooms-katholieke kerk heeft de symboliek er wel in gehouden. Dan kun je gemakkelijker weer terug naar het collectief.... het vrouwelijk principe dat ook symbolisch is.

Ik heb juist het gevoel dat de exegese losgelaten wordt, terwijl ik aan alles merk dat er weer een hang is naar de verklarende symboliek die toch in de religie aanwezig is.

Ja, maar dat is de overgangsfase. Als je kijkt naar het afbrokkelen van de muren van het instituut kerk, zie je juist dat voor die mensen, die in aanraking zijn geweest met de symboliek en symbolen, het makkelijker is om weer verbinding te krijgen met de vrouwelijke kant. Dus daarmee gaat het bij het christendom sneller dan bij bijvoorbeeld de Islam. De Islam is erg bang om de roots kwijt te raken. Dat gaat toch gebeuren. Iedereen loopt door elkaar heen, maar uiteindelijk gaat het erom dat alles weer terug komt bij het individu, dat moet werken aan integratie van zowel het mannelijke als het vrouwelijk deel. Hierdoor kan weer een nieuw collectief ontstaan.

Het lijkt er op dat de mannelijke structuur sterker wordt in onze maatschappij, of is dat een eindfase...

In alle eindfasen zie je altijd dat de regels aangetrokken worden. Dat is een vast principe. Nu het zo moeilijk gaat, omdat het collectief vrouwelijk aan het worden is, zie je dat bij de regering normen en waarden een hoog goed zijn. Dat alles in structuren geplaatst wordt. Dat is eigenlijk angst, bedoeld om er voor te zorgen dat je het toch in de hand kunt houden, dat je het cognitief zou kunnen regelen. Ja, het houdt vanzelf op, want dat is het principe van zand in je hand, goed knijpen en het verdwijnt – einde rit. Er is altijd een eindfase. In de overgang zie je de mannelijke structuur altijd sterker worden. Dat zien we nu ook gebeuren, op alle fronten.

Maar dit gebeurt toch ook in de hulpverlening.

Je ziet het bijvoorbeeld mislopen in de reguliere hulpverlening. Natuurlijk is het handig om vanaf de buitenkant te kijken naar wat er is, dat is een veilig principe. Je kunt cliënten laten tekenen dat ze zelf verantwoordelijk zijn – dat is een cliënt natuurlijk altijd al - maar omdat er geen eigen verantwoordelijkheid meer is bij de cliënt, dreig je terecht te komen in een wereld van rechtssystemen, dan krijg je Amerikaanse toestanden. Zoals het vroeger in Europa was, dat je iemand vertrouwt tot het tegendeel is bewezen, is dit in het Amerikaanse systeem omgekeerd. Je begint met iemand niet te vertrouwen. Nou, dat krijg je niet dichtgespijkerd met contracten, zo werkt het niet. Zeker in de therapie niet, want daarmee heb je geen verbinding meer met je cliënt. Maar als je dan de regels inzet en vanaf de buitenkant bekijkt wat er met iemand aan de hand is, lijkt het snel duidelijk en kun je er een label aanhangen. Hiermee wordt het mogelijk om volgens een protocol te werken. Als het resultaat dan achterwege blijft kun je zeggen: "Wacht even, het ligt niet aan de therapie, we hebben een uitstekend protocol" en "het ligt dus aan de cliënt want die past niet binnen die therapie". Maar volgens mij is het net omgekeerd, de therapie moet aansluiten bij de cliënt. Anders staat de cliënt helemaal in de kou. Als we het hebben over persoonlijkheidsstoornissen wordt het nog sterker want daar is geen behandeling voor. Deze stoornissen passen niet in een therapieprotocol. Hierdoor wordt heel snel besloten om maar niet aan een behandeling te beginnen.....de cliënt zou in een psychose terecht kunnen komen. Vaak wordt er nog even voor groepstherapie gekozen. Dit gaat ook niet werken omdat het niet uitgaat van wat speelt bij iemand. Dan is het adagio dat de cliënt er maar mee moet leren leven. Zo hebben we een omgekeerde wereld gecreëerd, alleen omdat aan de kant van de therapeut alles zeker moet worden gesteld, en het allemaal controleerbaar en verifieerbaar moet zijn...

We verliezen de menselijke maat uit oog...

Ja, onlangs is een boek van mij verschenen over het bedrijfsleven. In 'Strijden of leiden' beschrijf ik ondermeer het Angelsaksische model dat we in Nederland hanteren. Hier zit ook het zelfde principe in, van de maakbaarheid, meten is weten en meer van dat soort begrippen. Het blijkt nu dat het helemaal niet zo werkt. Hierop loopt alles nu prachtig stuk. Je kunt dit bijvoorbeeld zien aan het in elkaar storten van die hele virtuele wereld. Alles is een uitvloeisel van hetzelfde patroon. Het gaat alleen maar om resultaten op de korte termijn, snel geld verdienen. Wie wil, haalt veel geld binnen, want het gaat niet meer om wat de mens er tegenover zet aan werk. Het gaat hetzelfde als vaak bij het werken met een cliënt. Alles aan de buitenkant... Symptoomgericht. In het bedrijfsleven is dat ook zo, als iemand wat mankeert, moet hij zo snel mogelijk weer aan de slag. Het gaat er niet om dat iemand duidelijk krijgt, zit ik op mijn plek en kan ik inzetten wat ik als werkelijke kerncompetenties bezit. Waar je ook kijkt, zie je hetzelfde gebeuren. Het is allemaal niet gericht op het individu.

Het is wel een interessant gegeven, tot nu toe ging ik er van uit dat alles werd geleid door de cognitie.

Ja, we zijn een soort wandelende hoofdjes die denken dat we het weten, maar zo werkt het natuurlijk niet. De cognitie is iets dat er bij gekomen is, waardoor je kunt reflecteren.

Is de 'keuze' voor de cognitie niet geboren vanuit een soort collectieve angst?

Na lang nadenken..... Ja, er is een collectieve angst, maar ik denk dat we eerst een stap terug moeten. Bij de overgang van matriarchaat naar patriarchaat, zo'n drie- vierduizend jaar geleden, krijgen we ook het ontstaan van de monotheïstische godsdiensten. Van het animistische principe waarin alles beziel is naar de monotheïstische godsdiensten. Daar krijg je meteen de ontwikkeling van het bewustzijn, want cognitie is een eenpuntigheidsprincipe, een focusprincipe, dat ontstaat uit een draaiingsprincipe. Vanuit deze draaiende beweging groeit, in de tijd gezien, een cognitief bewustzijn. Het cognitieve bewustzijn wordt eerst ontwikkeld, dat duurt een paar duizend jaar. Tot men ontdekt dat er ook nog iets anders is. Eerst wordt het vrouwelijke principe volledig weggeschoven. Vrouwen worden binnen alle godsdiensten in dienst gesteld van de man. Vrouwen doen niet meer mee als persoon, want het integreren van het vrouwelijk deel is eigenlijk een duivels principe geworden. De angst is dat er iets naar boven zal komen wat de controle zou kunnen verstoren. Dit is de vrouwelijke energie, deze symboliek wordt letterlijk geprojecteerd op de vrouw. Hierdoor wordt de vrouw weggedrukt. Dat loopt als rode draad door de geschiedenis totdat er een omkering plaats vindt. Vaak gebeurt het op zo'n moment dat het doorslaat naar de andere kant, kijk maar naar de feminis-

tische stromingen. Het doorslaan is niet erg. Het gaat om de verandering.
De angst die er leeft, is om overspoeld te raken door het vrouwelijke. Het vrouwelijke is namelijk het totale. Je zou het kunnen vergelijken met water. Het mannelijke zorgt voor de begrenzing en de differentiatie. Als ik alleen maar vrouwelijk zou zijn dan los ik op in water en ben ik alleen maar water. Dus die angst om daarin op te lossen...dat het je overspoelt... zie je veel voorkomen.
Jung zegt ook je moet wel vaste grond onder je voeten hebben als je gaat vissen. De collectieve angst is dat je het niet meer in de hand hebt...dat er iets met je gebeurt waar je niets mee zou kunnen.

...binnen de kortste keren zit je ook in de tegenoverdracht. Je zit dan vanuit jouw eigen problematiek gevoelsmatige betrokkenheid bij de ander in te zetten. Omdat je zo graag iemand wilt redden. Let op, nu ga ik iemand helpen. Fout

Angst is eigenlijk een cognitief bewust principe, want op het moment dat je niet weet waar je bang voor bent, loopt het meer de vrouwelijke kant uit. Een mens lijdt het meest door het lijden dat hij vreest, het gaat dan uiteindelijk naar waan toe. Als dit gebeurt kom je helemaal in de angst te zitten in plaats van dat je angst hebt. Dus hoe concreter het is, hoe duidelijker de angst, hoe minder de angst. Als je weer verbinding hebt met jezelf en onderdeel bent van het collectief dan is er geen angst. Dus angst klopt aan de deur, vertrouwen doet open, niemand te zien.

Dit werkt mijns inziens ook voor het ethisch werken, daar zit hetzelfde principe in. We zijn zuiver ethisch bezig als we het afbakenen en definiëren. Maar als je zuiver vanuit het hart zou kunnen werken, en je meer op zou schuiven naar het vrouwelijke, dan zou de roep om het ethisch bewustzijn niet zo groot zijn...

Nee, dat is er dan niet. Als je het ethisch bewustzijn verbindt aan normen of regeltjes dan zitten we in de mannelijke kant.

Ethiek is een zaak van het hart...

Als ik een verbinding heb met mezelf, houdt dat in dat ik verantwoordelijkheid heb genomen voor mezelf. Daarmee heb ik ook verbinding met het collectieve principe, dus met de gemeenschap. Dan krijg ik ook de ander daarmee in beeld. Wie dat ook is. Dat maakt even niet uit hè.
Je hebt van die ouderwetse uitdrukkingen, zoals wat gij niet wil dat u geschied... Dat principe... het geeft weer dat als je in verbinding met jezelf staat, je dan op een bepaalde manier met jezelf omgaat. Dan ga je dus ook zo met een ander om. Het probleem komt als dat niet het geval is. Als ik geen verbinding heb met mezelf dan blijf ik vanuit een heel oude overdrachtssituatie bezig om mijn recht te halen. Ik zet van alles in om te zorgen dat ik krijg wat ik vroeger niet gekregen

heb, bijvoorbeeld aandacht. Dat gebeurt niet cognitief. Zo neem ik dus geen verantwoordelijkheid voor mezelf.

Als het volledig bewustzijn nog niet helemaal wakker is zou het dan niet 'gevaarlijk' zijn om therapeutisch met een cliënt te werken, als je dat zo stelt?

Wat er nodig is, is leeraanlyse... dat je in ieder geval de onderdelen waarop je in de tegenoverdracht zou kunnen komen met cliënten, waar het nog niet helemaal balans is, dat je dat uitwerkt. Daar moet je wat aan doen. Daarnaast moet je zicht hebben op hoe je nu eigenlijk in elkaar zit. Het kan nog wel voorkomen dat je in de tegenoverdracht schiet, want je krijgt nooit alles weg. Als je ergens tegenaan loopt dan voel dat bij je cliënt. Je gaat voelen als het niet goed zit. Je cliënt schiet in een emotie en je hebt de neiging om met allerlei zakdoekjes of 'hugtoestanden' er overheen te gaan hangen, foute boel. Stel jouw cliënt vertelt uitgebreid over zijn seksuele leven en je wordt steeds roder, dan zit het niet goed bij je. Overdrachtsprijncipes voel je wel. Je moet zoveel in huis hebben dat je professioneel met tegenoverdracht om kunt gaan. Lukt dat niet dan zul je er wat mee moeten doen. Zoals begeleiding zoeken en de cliënt doorverwijzen naar een collega.

Het gaat op dit moment behoorlijk vaak fout, het lijkt wel of bij een grote groep therapeuten dit besef helemaal niet aanwezig is.

Nee, maar als je gedragsmatig werkt, gedragsmatig opgeleid wordt, dan doet dat hele deel niet mee. Dat hoort er helemaal niet bij. Want je hebt geen leeraanlyse gehad. Je weet niet hoe je zelf in elkaar steekt. Juist het principe van tegenoverdracht heeft te maken met wat er innerlijk speelt. Als je niet geleerd hebt dat te herkennen, komt het ook niet bij je op dat er iets niet goed zou zitten.

Dit is een interessante insteek, zo had ik dat nog niet bekeken. Als je via de gedragsmatig opgeleide kant het vak binnenkomt zul je naast het feit dat je niet in staat bent overdrachtprincipes te hanteren, ook constant denken vanuit de oplossing. Het lijkt ook te maken te hebben met de snelheid waarmee mensen het vak in stromen. Het komt mij voor dat dit past in de mannelijke structuur, het snel resultaat willen halen.

Als je puur symptoomgericht werkt, gaat het ook wel snel. Wij hebben ook trainingen voor het bedrijfsleven, alleen al zo'n training, neem die bijvoorbeeld voor Jungiaanse coach. Dit is coachen vanuit een ander gezichtspunt dan gebruikelijk. Als eerste laten we de trainees het R.A.P.P.® doen. Hierdoor beginnen zij in ieder geval te werken aan zelfinzicht. Want hoe kun je nou met een ander werken als je niet weet hoe je zelf in elkaar zit. Dan heb je geen enkele aansluiting met je cliënt en wordt het therapeutisch proces een mechanisch iets.

Hoogstens zit je er emotioneel gewoon in, maar binnen de kortste keren zit je ook in de tegenoverdracht. Je zit dan vanuit jouw eigen problematiek gevoelsmatige betrokkenheid bij de ander in te zetten. Omdat je zo graag iemand wilt redden. Let op, nu ga ik iemand helpen. Fout! De eigen verantwoordelijkheid van de cliënt haal je hiermee weg. Je moet wel degelijk weten van waaruit je werkt.

Tot slot...

Ik probeer in de gaten te houden dat ik niet al te negatief doe over dingen. Het is puur gezien vanuit mijn achtergrond dat ik erg gedreven ben in het voor elkaar krijgen dat er op therapeutisch gebied wat gaat veranderen... dat het echt aan gaat sluiten bij cliënten. Vandaar dat ik wel eens wat hard door de bocht kan gaan.

C.G. Jung (1875-1961)

Carl Jung (1875, Kesswill, Zwitserland) studeert medicijnen om chirurg of internist te worden. In 1902 promoveert hij op een proefschrift over de psychologie en pathologie van occulte verschijnselen. Hij trouwt in 1903 trouwt met Emma Rauschenbach. Jung heeft ook verhoudingen met onder meer Sabina Spielrein en Toni Wolff. Deze laatste inspireert hem tot de ontdekking van de anima, de vrouwelijke tegenpool in het onbewuste van de man. Jung is de gedoodverfde opvolger van Freud maar in 1913 komt het tot een breuk tussen hen. Het hete hangijzer is het begrip libido, dat Jung in zijn boek 'Wandlungen und Symbole der Libido' omschrijft als een psychische energie van een hoogst religieuze inhoud. Hij refereert met het begrip aan de ziel en aan wat de opkomende parapsychologie er over zegt. In 1944 zweeft Jung na een ernstig hartinfarct op het randje van de dood; de visioenen die hij krijgt hebben grote invloed op zijn magnum opus, het Mysterium Coniunctionis, waarin hij de psychische heelwording beschrijft aan de hand van geschriften uit de alchemie. Belangrijk is Jung's leer van de archetypen. Deze archetypen, zoals de schaduw, de eeuwige jongeling, de boze geest, de held enzovoorts, zijn als het ware overgeleverde, functionele oerdrijfveren, die de persoonlijkheid van de mens structureren. Zij drukken zich uit in beelden die veel voorkomen in dromen, maar ook in sprookjes en mythen. Het is het ervaringsmateriaal van elke religie.